

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 428/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 5 Tos 99/2023-1081 z 5. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje uznesenie Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Tos 99/2023-1081 z 5. júna 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) zrušiť, prikázať krajskému súdu prepustiť ho bezodkladne z väzby na slobodu a priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 15000 eur. Zároveň navrhuje priznať mu náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom (o ustanovenie právneho zástupcu ale nežiadal, pozn.).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 5 Tp 7/2022-15 z 11. februára 2022 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 3 Tpo 10/2022-31 zo 17. februára 2022. Väzba mu začala plynúť 9. februára 2022 o 9.17 h.

3. Prokurátor Okresnej prokuratúry Trnava (ďalej len „okresná prokuratúra“) podal na sťažovateľa 5. augusta 2022 obžalobu pre obzvlášť závažný zločin nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. a) a e) Trestného zákona v znení účinnom do 30. apríla 2022.

(§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa a z toho vyplývajúceho nedostatku niektorých zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti (absencia pripojenia kópie právoplatného rozhodnutia, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd, ktorú si ústavný súd zabezpečil, pozn.) ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť ako obsahovo natoľko zrozumiteľnú, že umožňuje v tejto veci realizovať jej predbežné prerokovanie. Na odstránenie formálnych nedostatkov ústavnej sťažnosti sťažovateľa v záujme hospodárnosti konania nevyzýval, keďže by to nemalo vecný dopad na výsledok tohto konania.

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru:

11. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti popisuje najmä námietky, ktoré uplatnil v sťažnostnom konaní proti uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorý zamietol jeho žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu. Napadnutému uzneseniu krajského súdu vytýka jeho nepreskúmateľnosť, resp. arbitrárnosť v otázke (a) dôvodnosti jeho trestného stíhania, (b) správnosti právnej kvalifikácie skutkov, ktoré sú mu kladené za vinu, ako aj (c) samotných dôvodov väzby. Svojou argumentáciou teda v podstate namieta kvalitu odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, avšak bez bližšej polemiky so závermi tohto rozhodnutia.

12. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že na konanie o väzbe je aplikovateľný čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, v ktorých sú implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by príslušný súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou. Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Inými slovami, v zmysle judikatúry ústavného súdu bez rozhodnutia všeobecného súdu nemožno považovať väzbu za zákonnú. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za väzbu a proti nej, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy.

13. Účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru je poskytnutie práva osobám, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, spočívajúceho v možnosti súdnej kontroly rozhodnutí a opatrení, na základe ktorých bol zásah do ich osobnej slobody vykonaný. Medzi záruky, ktoré garantuje tento článok, nepochybne patrí aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (m. m. III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06, III. ÚS 122/2012), ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede

na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti pritom zaväzuje konajúce súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (m. m. III. ÚS 374/09, III. ÚS 122/2012). Článok 5 ods. 4 dohovoru zároveň osobám pozbaveným osobnej slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť pozbavenia slobody, a dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (II. ÚS 536/2022).

14. Právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval príslušný súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Teda úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 464/2011).

15. Kasačnú intervenciu ústavného súdu by mohli vyprovokovať také prípadné rozhodnutia a postupy všeobecných súdov v rámci rozhodovania o väzbe, ktoré by v určitom štádiu trestného konania predstavovali zjavný omyl či exces pri posudzovaní formálnych a materiálnych podmienok väzby, prípadne by boli iným evidentným popretím samotnej podstaty ochrany základných práv a slobôd (m. m. I. ÚS 299/2022).

16. Úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti bolo posúdiť relevanciu nastolenej argumentácie sťažovateľa (bod 11 tohto uznesenia, pozn.). Sťažovateľ v podstate vyjadril nesúhlas s posúdením jeho väzobnej trestnej veci a jeho ústavnoprávna argumentácia smerovala proti nedostatočnosti (arbitrárnosti) odôvodnenia namietaného rozhodnutia.

17. Ústavný súd sa na účel predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti oboznámil s napadnutým uznesením krajského súdu, ako aj s uznesením okresného súdu. K sťažovateľom tvrdenej nedostatočnosti odôvodnenia dôvodnosti podozrenia zo spáchania skutkov, ktoré sú mu kladené za vinu, uvádza, že krajský súd sa predmetnou otázkou zaoberal podrobne a s poukazom na aktuálne štádium trestného konania (bod 10 až 16 napadnutého uznesenia, pozn.). Dôvodné podozrenie, že sa sťažovateľ dopustil oboch žalovaných skutkov, vyhodnotil odvolací súd ako také, ktoré pretrváva. Vyčerpávajúco pritom poukázal na jednotlivé (konkrétne) dôkazy vykonané dosiaľ v priebehu trestného konania (bod 11 napadnutého uznesenia, pozn.), z ktorých podľa jeho presvedčenia toto podozrenie vyplýva. Vo vzťahu k sťažovateľom namietaným rozporom vo výpovedi svedka ■■■■■ uviedol, že s týmito sa bude musieť vysporiadať okresný súd pri meritórnom rozhodovaní. Správne pritom konštatoval, že pri rozhodovaní o väzbe nie je úlohou odvolacieho súdu vyhodnotiť súčasnú dôkaznú situáciu ani vyrovnáť sa s obhajobou. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal pochybenia týkajúce sa popisu skutku v obžalobe, aj na toto tvrdenie mu krajský súd poskytol relevantnú odpoveď. Poukázal na to, že prípadné chyby nemajú v okolnostiach veci vplyv na existenciu dôvodov väzby a v prípade potreby je tu stále možnosť zmeny popisu skutku pri zachovaní jeho totožnosti.

18. Ústavný súd v nadväznosti na popísané odôvodnenie krajského súdu sumarizuje, že pri rozhodovaní o väzbe súdy nerozhodujú o vine, resp. nevine obvineného. V rámci rozhodovania o väzbe nie je ani úlohou súdov (ako správne poznamenal aj krajský súd, pozn.) s konečnou platnosťou hodnotiť vykonané dôkazy a uzatvárať právnu kvalifikáciu stíhaných skutkov, pretože takéto hodnotenie je vyhradené až rozhodovaniu vo veci samej, ktoré nasleduje po vykonaní celého dokazovania v súlade so zásadou bezprostrednosti a ústnosti po podaní obžaloby, pričom rozhodovanie o väzbe sa odohráva iba v rovine pravdepodobnosti, a nie istoty, čo sa týka dôsledkov, ktoré môžu nastať, ak obvinený/obžalovaný nebude držaný vo väzbe (m. m. I. ÚS 314/2021). Nie je úlohou všeobecného súdu nachádzať pri každom rozhodovaní o osobnej slobode obvineného/obžalovaného ultimatívne závery týkajúce sa dôvodnosti jeho trestného stíhania (s výnimkou zjavných omylov a nesprávnosti, ktoré vedú k erózii materiálnych podmienok väzby) alebo uzatvárať, resp. odstraňovať otvorené kolízie či konflikty dôkaznej hodnoty jednotlivých dôkazov (m. m. I. ÚS 184/20023). Inak povedané, všeobecný súd musí dôvodnosť trestného stíhania pri rozhodovaní o väzbe adekvátne overiť (napr. aj na účely posúdenia správnosti zvolenej právnej kvalifikácie, pozn.), nerobí to však spôsobom vlastným pre meritórne rozhodovanie všeobecného súdu.

19. Je teda zrejmé, že ani vykonané dôkazy (vrátane výpovedí svedkov), ako ani právna kvalifikácia skutku nie je v rámci rozhodovania o väzbe uzatvorená s konečnou platnosťou. Krajský súd pritom v okolnostiach prerokúvanej veci logicky a presvedčivo vysvetlil dôvodnosť podozrenia zo spáchania skutkov, ktoré sú sťažovateľovi kladené za vinu. Vyjadril sa aj k sťažovateľom vytýkaným pochybeniam obžaloby a zohľadnil aktuálne štádium trestného konania. Ústavný súd teda nenašiel dôvod prisvedčiť námietke sťažovateľa o nepreskúmateľnosti či arbitrárnosti napadnutého uznesenia krajského súdu v tejto jeho časti. Ústavný súd pritom pripomína, že do obsahu právomoci ústavného súdu nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu väzobného trestného stíhania. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usporiadaný na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (m. m. II. ÚS 76/02). Pokiaľ sťažovateľ v obsahu namietaného rozhodnutia nenašiel odpoveď na otázku, ktorú subjektívne považoval za rozhodnú, je potrebné uviesť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi (stranami) konania. Podľa názoru ústavného súdu bolo v okolnostiach prerokúvanej veci plne realizované právo účastníka na riadne odôvodnenie rozhodnutia v pertraktovanej časti.

20. Sťažovateľ ďalej argumentoval nepreskúmateľnosťou odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu aj vo vzťahu k dôvodom väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Ústavný súd zdôrazňuje, že predmetom jeho predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti nie je samostatne posúdiť existenciu väzobných dôvodov sťažovateľa v pozícii inštančne nadriadeného súdu a porovnať svoje zistenia so závermi všeobecných súdov, ale presvedčiť sa, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu dáva dostatočný základ na väzobné stíhanie sťažovateľa,

a to s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu aj na všetky sťažovateľom prezentované relevantné námietky (m. m. I. ÚS 299/2022).

21. Krajský súd k dôvodom väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku poukázal na osobu sťažovateľa a jeho dovtedajší spôsob života. Konkrétne (na účel posúdenia, či do budúcnosti hrozí nebezpečenstvo recidívy trestnej činnosti, pozn.) akcentoval páchanie trestnej činnosti v minulosti a jej rozsah (sťažovateľ bol päťkrát súdne trestaný, pričom naposledy pre trestný čin obdobného charakteru, z akého je aktuálne trestne stíhaný); skutočnosť, že stíhaných skutkov sa mal údajne dopustiť v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody (vyššia závažnosť aktuálne stíhanej trestnej činnosti oproti tej predchádzajúcej, pozn.); zistenú duševnú poruchu, ako aj závislosť na drogách a nekritický postoj k nej (s. 19 až 23 napadnutého uznesenia, pozn.).

22. Ústavný súd ani v tejto časti napadnutého uznesenia nenašiel dôvod, pre ktorý by mohlo vo veci sťažovateľa dôjsť k porušeniu ním namietaných práv (v kontexte ním prezentovanej ústavnoprávnej argumentácie, pozn.). Rozhodnutie odvolacieho súdu je odôvodnené dostatočne adresne. Celkový komplex krajským súdom uvedených skutočností sa v okolnostiach prerokúvanej veci navzájom dopĺňa a logicky opodstatňuje ním vyslovený záver o existencii dôvodu väzby. Ústavný súd pripomína, že pri rozhodovaní o väzbe postačuje reálna hrozba, že obvinený bude konať tak, ako predpokladá už uvedený dôvod väzby, ak nebude vzatý do väzby. Zákon teda nevyžaduje absolútnu istotu o naplnení dôvodu tzv. preventívnej väzby (m. m. II. ÚS 348/2016). Podľa názoru ústavného súdu teda nie je možné prisvedčiť ani námietke sťažovateľa o nepreskúmateľnosti (arbitrárnosti) tejto časti odôvodnenia napadnutého uznesenia. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd vyhodnotil existenciu dotknutého väzobného dôvodu ústavne akceptovateľným spôsobom.

23. V nadväznosti na už popísané skutočnosti ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.2. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru:

24. Zo znenia čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru jednoznačne vyplýva, že tento sa *ratione materiae* vzťahuje na (prvotné) vzatie do väzby, t. j. na uvalenie väzby. Procesné pravidlá týkajúce sa skúmania dôvodnosti ďalšieho trvania väzby (pokračovania) sú ako *ratione materiae* súčasťou čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (m. m. I. ÚS 338/06, I. ÚS 352/06, II. ÚS 318/06, III. ÚS 34/07, I. ÚS 95/2021). Pretože napadnuté uznesenie krajského súdu sa týkalo rozhodovania o ďalšom pokračovaní väzby (rozhodovalo sa o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu), ústavný súd ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Pokiaľ sťažovateľ v obsahu ústavnej sťažnosti označil ako porušené aj iné jeho základné práva a slobody (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru, pozn.), tieto nepremietol do petitu ústavnej sťažnosti, ktorý jednoznačne a presne špecifikoval, v nadväznosti na čo ústavný súd považoval tieto námietky za súčasť jeho ústavnoprávnej argumentácie. Navyše, ústavný súd v tejto súvislosti dopĺňa, že v prípade čl. 46 ods. 1 ústavy ide o všeobecné ustanovenie, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľný čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktorý je vo vzťahu k čl. 46

ods. 1 ústavy v pomere špeciality, a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecný čl. 46 ods. 1 ústavy. Obdobne vo vzťahu k namietanému porušeniu práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru je z vecného hľadiska (*ratione materiae*) v trestných veciach aplikovateľný v zásade len na rozhodovanie vo veci samej (rozhodovanie o vine a treste – resp. o trestnom obvinení) a nevzťahuje sa na rozhodovanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, z hľadiska procesných záruk poskytnutých osobe nachádzajúcej sa vo väzbe prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (m. m. napr. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05).

26. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu